

Oslo, 6.4.2020

Til Barne- og familiedepartementet

Fra Hovedorganisasjonen Virke

Høring – forslag om midlertidig forskrift til pakkereiseloven som følge av utbruddet av Covid-19.

Viser herved til høringsnotat av 6.4.2020 om midlertidig forskrift til pakkereiselovens som følge av utbruddet av Covid-19. Virke er positive til den foreslåtte utsettelsen og forslaget om kreditnota, selv om disse forslagene ikke er tilstrekkelige til å redde reisearrangørene mot konkurs.

Virke støtter forslaget om å endre fristen etter pakkereiselovens § 24 midlertidig fra 14 dager til 3 måneder. Vi mener endringen, som også foreslås at skal gis tilbakevirkende kraft, er helt nødvendig for å forhindre en rekke konkurser blant reisearrangørene innen kort tid. En utsatt frist vil også gi myndighetene tid til å komme med nye nødvendige tiltak rettet mot pakkereisearrangørene. Det er viktig at forskriften trer i kraft før påske.

Når det gjelder forslaget om at Reisegarantifondet også skal garantere for kreditnota (vouchere/tilgodelapper), så er vi ikke negative til dette. Samtidig er tilbakemeldingen fra våre medlemmer at kundene i all hovedsak ikke ønsker en kreditnota, men penger. Dette fungerer derfor i liten grad. Vi vil også gjøre oppmerksom på at en arrangør som ikke eier eget produkt, heller ikke har anledning til å arrangere nye reiser uten å ta betalt for dette fra kunden eller til å tilby kunden ekstra gode tilbud, fordi arrangøren er avhengig av andre produkteiere. Å tilby ny reise vil innebærer at reisearrangøren vil måtte betale for ny transport, overnatting og aktivitet. Kreditnotaer vil derfor i liten grad avhjelpe utfordringen knyttet til likviditet. Om de skal arrangere nye reiser eller betale pengene tilbake til forbrukerne er likviditetsutfordringen den samme.

Det vil i tiden fremover være avgjørende å få på plass en kompensasjonsordning for refusjoner etter pakkereiselovens §§22-24 for å unngå konkurser etter at fristen er utløpt. Det at forbrukerne er kreditorer i denne sammenheng gjør det ekstra viktig å få på plass en ordning raskt, slik at forbrukerne kan få tilbake det de har krav på så raskt som mulig.

Mer om hvorfor refusjonsforpliktelsene vil føre til konkurser

Det er ikke mulig å tegne forsikringer mot refusjonstapet, å avtale seg bort fra det eller å henvise kundene til reiseforsikringen. Realiteten er derfor at de må bruke egenkapitalen i selskapet for å refundere. Hvor stor egenkapital de har er det som nå ser ut til å avgjøre om/når de går konkurs.

Den foreslåtte utsettelsen er nødvendig, men vil ikke løse likviditetsutfordringen på sikt. Ettersom kreditorene er forbrukere, er dette ikke kreditorer det kan forhandles med. Det er også vanskelig å få noe tilbake fra leverandørene, som også er i en svært krevende situasjon og selv står på randen av konkurs som følge av full stopp innen reiselivet.

Departementet skriver i sitt høringsnotat det følgende:

«Utsatt plikt til å tilbakebetale de reisende fra 14 dager til tre måneder vil gi arrangørene bedre tid til å områ seg og finne løsninger for å bedre likviditeten i selskapet. De kan forsøke å forbedre sin økonomiske situasjon ved å søke Reisegarantifondet om å få stille redusert garanti som følge av bortfall av omsetning.»

Vi vil understreke at reisearrangørene allerede i dag gjør alt de kan for å finne løsninger som bedrer likviditeten og at de aller fleste allerede har forsøkt å få redusert garanti, og at tid alene vil ikke løse den krevende situasjonen eller forhindre konkurser. Fordi garantien ikke kan settes lavere enn forskuddet fra kundene er det også krevende for flere virksomheter å få satt ned garantien.

Betydningen av refusjonsforpliktelsene for reisearrangørene

Virke har spurt sine medlemmer som omfattes av pakkereiseloven om hvor store kostnader de har knyttet til refusjon etter pakkereiseloven i mars og april. 111 reiselivsaktører har svart, hvorav 103 har et anslag på kostnader. Til sammen er kostandene 332,9 millioner kroner for mars og april. Vi gjør imidlertid oppmerksom på at det finnes nesten 900 virksomheter i Norge som omfattes av pakkereiseloven.

Eksempler fra reelle virksomheter

Bedrift	Refusjonsforpliktelse	Egenkapital	Gjeld	Kortsiktig gjeld	Omløpsmidler	Likv.grad før refusjon	Likv. grad etter refusjon
A	1,5 mill. kr tot 2020, 0,45 mill. kr tom juni	1,7 mill. kroner	0,7 mill. kr	0,7 mill. kr	1,4 mill. kr	2	0 - 1,36
B	2,2 mill. kr	2,8 mill. kr	9,6 mill. kr	7,3 mill. kr	6,9 mill. kr	0,95	0,56
C	5,3 mill. kr pr april		14,5 mill.kr	14,5 mill. kr	9,8 mill. kr	0.675	0.31

Dette er reelle eksempler på kjente norske SMB-aktører som arrangerer reiser i Norge og utlandet

Bedrift A: Familiebedrift som har bygd opp en kundebase over flere år og skreddersyr reiseopplegg for norske kunder i Norge og i utlandet.

Bedrift B: Skreddersydde og ferdige pakkereiser i Norge, ofte basert på aktivitet og natur. Partner med en rekke små aktører rundt i Norge. Retter seg mot et internasjonalt publikum.

Bedrift C: Ekspedisjons- og eventyrreiser i Norge og andre land, både norske og utenlandske kunder.

Nærmere om tallene:

Alle bedriftene rapporterer om at refusjonsforpliktelser til kundene kommer til å øke hvis situasjonen vedvarer og det blir flere avlyste reiser framover. Estimatenes er i hovedsak basert på umiddelbare forpliktelser.

Mer om hvorfor virkemidlene som regjeringen har lagt frem for å redde norsk næringsliv heller ikke vil løse utfordringen disse aktørene står ovenfor.

Låneordninger

Regjeringen har foreslått for Stortinget en garantiordning for usikrede og sikrede lån til bedrifter, hvor staten kan garantere for inntil 90 prosent av hovedstol og omkostninger.

For de overnevnte bedriftene treffer denne ordningen i liten grad, fordi gjeldsposten i liten grad er gjeld til kredittinstitusjoner. Gjeld er for eksempel for bedrift B sammensatt av leverandørgjeld, gjeld til Innovasjon Norge og betalbar skatt, totalt ca 9,5 mill. kroner. Bare i overkant av 100 000 kroner er gjeld til kredittinstitusjoner.

Kompensasjonsordningen for faste kostnader

Ordningen hvor bedriftene som er rammet av omsetningsnedgang kan få kompensert en andel av faste kostnader er med på å hjelpe mange norske bedrifter, også reiselivsbedrifter, for eksempel hoteller som har store faste kostnader. For reisearrangørene utgjør dette imidlertid en svært liten del av betalingsforpliktelsene. Refusjonsforpliktelsene er derimot betydelige. Hvis vi tar utgangspunkt i bedrift C over, har de en kostnad på om lag 250 000 kr som vil være aktuell for kompensasjon i april. Dette må sees i sammenheng med refusjonsforpliktelsene, som p.t er på 5,3 mill. kroner

Styrking av RGF

RGF er styrket gjennom krisepakken. Dette hjelper imidlertid ikke reisearrangørene fordi midlene i RGF ikke utløses før virksomheten allerede er konkurs og arbeidsplassene er tapt. Midlene i RGF er rettet mot forbrukerne, ikke virksomhetene. Virksomhetene trenger penger for å unngå konkurs innen kort tid.

For at en styrking av RGF skal redde virksomhetene som er i likviditetskrise må formålet til RGF utvides, slik at også refusjoner etter pakkereiselovens §§22-24 utløser midler fra fondet.

Mangelen på andre virkemidler som kan avhjelpe situasjonen

Forsikring

Det finnes ingen forsikringer på markedet som kan dekke refusjonskostnadene. Det har tidligere eksistert en ansvarsforsikring som har dekket tap etter pakkereiseloven, men leverandøren (Europeiske i Danmark) trakk dette produktet fra det norske markedet 31.12.2019. Virke har siden da jobbet med å få på plass en ny leverandør, men har ikke lyktes med dette før koronakrisen kom. Det var derfor ikke mulig for reisearrangørene å forsikre seg mot dette tapet.

Reisearrangørene opplever i stor grad at det også er krevende å få leverandørene til å tilbakebetale, slik at de kan refundere kunden videre. For eksempel refunderer ikke flyselskaper som SAS, KLM og Emirates (for å nevne noen) kansellerte flygninger på ordinært vis lengre, til tross for at de er forpliktet til det. Vi er heller ikke kjent med at det finnes forsikringer som dekker manglende tilbakebetaling fra leverandører.

Hva som trengs. Forslag til løsning.

Reisearrangørene trenger en kompensasjonsordning for refusjoner som skyldes avbestilte/avlyste reiser med hjemmel i pakkereiselovens § 22-24, som er koronarelatert. Vi kan ikke se noen annen løsning som vil kunne avhjelpe utfordringen disse aktørene står i.

Det finnes ulike måter å innrette en slik ordning på. Dette kan for eksempel gjøres ved å styrke Reisegarantifondet med friske midler, og utvide formålet til også å gjelde refusjoner etter pakkereiselovens §§ 22-24. Dette er den løsningen de har valgt i Danmark, og som Stortinget også peker på i sine merknader. Det vil kunne være en god løsning.

Vi mener det i en slik kompensasjonsordning kan stilles krav til virksomhetene om å begrense tapet, og at det arrangørene klarer å få tilbake fra sine leverandører, skal komme til fradrag. Vi er også åpne for at midlene kan gis som et statlig lån, som skal tilbakebetales solidarisk over 30 år. For eksempel ved at det legges på et fast beløp på hver pakkereise som selges frem til lånet er nedbetalt.

Det er avgjørende at ordningen innføres så snart som mulig, og anbefaler at den gjelder for reiser avbestilt/avlyst etter 1. mars 2020, som skyldes korona.

Særlig om de som selger reiser i Norge

Reisearrangører og reisebyrå i Norge sysselsetter nesten 4000 mennesker og omsetter årlig for 35 mrd kr. I tillegg sørger de for gjester til hoteller og opplevelsesvirksomheter landet over. De er viktige for å bringe turister til norske reisemål, og for å sørge for at turistene når frem til kultur og naturopplevelser i hele landet. De bidrar til å videreutvikle og løfte frem mangfoldet i norsk reiselivsnæring og jobber aktivt for å utvide sesongen.

I følge turistundersøkelsen til Innovasjon Norge kommer 22 prosent av alle utenlandske turister til Norge i sommersesong gjennom en reisearrangør. Uten disse vil det bli blytungt å få i gang igjen norsk reiseliv, når folk igjen får anledning til å reise.

Det er særlig distriktene som vil lide i en slik gjenoppbyggingsfase, om reisearrangørene skulle gå konkurs. Hoteller og opplevelsesaktører i distriktene er helt avhengige av reisearrangørene for å få nok gjester til å kunne drive. Dette er aktører med små marginer som vil trenge all den drahjelp de kan få også etter koronakrisen er over.

Konsekvenser for videre utvikling av norsk reiseliv om reisearrangørene går konkurs

Om de norske reisearrangørene skulle gå konkurs, samtidig som Danmark nå redder sine reisearrangører, er det grunn til å forvente at vi vil få færre norske eiere enn i dag. Mer vil etter all sannsynlighet driftes fra Danmark, og store deler av verdiskapingen vil flyttes dit.

Dette er synd også fordi det vil føre til at vi har mindre kontroll over hvordan reiselivet vil utvikle seg i årene fremover. Koronakrisen gir oss nå en mulighet til å gjenoppbygge og utvikle reiselivsnæringen på en bærekraftig og god måte i årene fremover. Dersom vi ikke har norske reisearrangørene, vil dette bli mer krevende, fordi eierne vil sitte lengre unna og ha etter all sannsynlighet vil ha mindre interesse i langsiktig utvikling av norsk reiseliv, enn det norske virksomheter vil ha. De vil også ha mindre interesse i å utvikle hele Norge, hele året.